

UMJETNOST NA TLU JUGOSLAVIJE

Prva književna komuna Mostar, 1983.

Najavljujući ediciju *Umjetnost na tlu Jugoslavije*, poznavaoци umjetnosti izrekli su nesvakidašnju ocjenu da je to najveći poslijeratni izdavački poduhvat kod nas. Ako smo često skloni tvrditi da najave predstavljaju paušalne ocjene i da se u takvim slučajevima često gube iz vida neki bitni elementi u donošenju suda, kada je u pitanju ova edicija, moramo da se složimo s iznesenom ocjenom. Do trenutka pisanja ovog teksta iz štampe se pojavilo jedanaest knjiga, a pripremljeno je i ostalih sedam. I, zaista, ono što se našlo pred sudom javnosti predstavlja vrhunsku izdavačko-estetsku vrijednost. Za istoriju umjetnosti uopšte i za proučavanje istorije svih naših naroda i narodnosti, njihovih kulturnih tokova i rezultata, izvorišta stvaralačkog impulsa i identiteta ovakve knjige su doista potrebne.

Da bi nastala edicija *Umjetnost na tlu Jugoslavije*, za što je povod bila istoimena izložba u Parizu, a zatim u sarajevskoj Skenđeriji prije više od jedne decenije, angažovani su vrhunski stručnjaci iz oblasti istorije umjetnosti, arhitekture, likovni kritičari i teoretičari, folkloristi i mnogi drugi... Osnovna karakteristika ponuđenih tekstova je analitički pristup, marksističko vrednovanje i poimanje umjetničko-istorijskog fenomena uopšte. Svaka knjiga je ilustrovana nizom kolor-fotografija koje govore o neumitnom stvaralačkom procesu i snazi koju iz sebe izliva u umjetnost svaki narod i narodnost Jugoslavije ponaosob i svi zajedno.

Pred nama su knjige *Antika* Đorđa Mano-Zisija, *Stećci* Nade Miletić, *Praistorija* Milutina Garašanina, *Narodna umjetnost* Đurđice Petrović i Mirjane Prošić-Dvornić, *Islamska umjetnost* Husrefa Redžića, *Srpska umjetnost u srednjem veku* Svetozara Radojčića, *Freske i ikone u Makedoniji* Koste Balabanova, *Osvit novog doba — XIX vek* Miodraga Kolarića, *Skulptura XX veka* Miodraga B. Protića, *Slikarstvo XX veka* takođe Miodraga B. Protića i *Mi-*

minijatura Anđelka Badurine, France Stelè, Vladimira Mošina, Zigorke Janc i Milice Mihailović. Sve su to, dakle, autori specijalisti za pojedine oblasti, čije popularno i jezgrovito kazivanje nudi čitavo obilje najrazličitijih informacija iz svih oblasti umjetničkog djelovanja ljudi na ovom tlu od najstarijih vremena do danas.

Za hercegovačko podneblje posebno su interesantne knjige *Islamska umjetnost* Husrefa Redžića i *Stećci* Nade Miletić. Ove dvije knjige ubuduće će, uvjereni smo, biti nezaobilazna literatura za sagledavanje kulturnog identiteta naroda i narodnosti Hercegovine. Naravno, Bosna i Hercegovina su dosta zastupljene i u drugim knjigama, posebno gdje se govori o minijaturi i umjetnosti XX vijeka.

Na prvim stranicama knjiga zapisan je moto: »Tek su se u naše doba stekli svi za taj poduhvat neophodni uslovi. Stoga naši najistaknutiji stručnjaci... imaju sada prvi put mogućnost da u integralnom vidu, obraćajući se široj kulturnoj javnosti, izlože tu raskošnu panoramu vekova, pridružujući tako svoj napor zajedničkom nastojanju da se izvorna kulturna baština ovog podneblja predstavi u perspektivi savremenog, naučnog iskustva...«

Knjige su korektno realizirane; jedinstvo slike, fotografije, odnosno reprodukcije, čini svaku knjigu neponovljivim doživljajem i, kako rekosmo, pravim izvoristom obilja podataka. Jednom riječju, edicija *Umjetnost na tlu Jugoslavije* je izuzetno vrijedna sinteza prikaza plastičnih umjetnosti na našem, jugoslovenskom, tlu od praistorije do danas.

Omer Tipura